

napredak

VOL. 153

Časopis za pedagojsku teoriju i praksu

UDK 371 (05) CODEN NEREE8 ISSN 1330-0059

SREĆA
slobodno
vrijeme

Jezične
KOMPETENCIJE
prvog
razreda

NASILJE
nad
djecom

BROJ 3-4 / 2012
HRVATSKI PEDAGOŠKO KNJIŽEVNI ZBOR

Osnivač i nakladnik	Hrvatski pedagoško-književni zbor
Uredništvo	Prof. dr. sc. Marta Fulop, Budimpešta Dr. sc. Željko Jakopović, Zagreb Prof. ddr. sc. Barica Marentič-Požarnik, Ljubljana Prof. dr. sc. Josip Markovac, Zagreb Prof. dr. sc. Majda Rijavec, Zagreb Prof. dr. sc. Nevio Šetić, Zagreb Prof. dr. sc. Irena Vodopija, Osijek
Glavna i odgovorna urednica	Prof. dr. sc. Dubravka Miljković Radovi iz časopisa referiraju se u međunarodnim izvorima: <i>Sociological Abstracts, Social Services, Worldwide Political Science Abstracts, Linguistics & Language Behavior Abstracts Education Research Complete with Full Text (EBSCO) ERA-Educational Research Abstracts Hrčak – Portal znanstvenih časopisa RH.</i>
Uredništvo i administracija	Trg maršala Tita 4, Zagreb, Hrvatska Telefon (01) 4855-713, telefaks (01) 4810-396 e-mail: hpkzbor@gmail.com. * www.hpkz-napredak.hr Časopis izlazi četiri puta godišnje. Naklada 1.800 primjeraka Prijevod na engleski: Ankica Zec UDK: Ana Lukin Šimunek Oblikovanje naslovnice: Mario Rogić, Zagreb
Godišnja pretplata	Za odgojno-obrazovne i druge organizacije 300 kn, za pojedince 150 kn, za učenike, studente i umirovljenike 70 kn, za inozemstvo 460 kn Pretplata se šalje na žiro-račun 2340009-1110051151 Tisak: Profil International, Zagreb Grafički oblikovao: Mario Rogić, Zagreb

KAZALO 3-4/12

Uvodnik

Dubravka Miljković: *Znanje se množi dijeljenjem* 311

Članci

Nina Pavlin-Bernardić, Zagreb, Ksenija Borović i Silvija Ravić, Sesvete:
Povezanost učeničkih stavova i uvjerenja prema matematici
i kognitivnih sposobnosti s ocjenama iz matematike (izvorni znanstveni članak) 315

Vesna Budinski, Zagreb: Jezične kompetencije učenika na kraju
prvoga razreda osnovne škole s obzirom na uporabu vrsta riječi
u pisanome hrvatskom jeziku (izvorni znanstveni članak) 327

Tihana Brkljačić, Ljiljana Kaliterna Lipovčan i Maja Tadić, Zagreb:
Povezanost između osjećaja sreće i nekih aspekata provođenja
slobodnog vremena (izvorni znanstveni članak) 355

Marija Lorgjer i Renata Barić, Zagreb: Metrijske karakteristike hrvatske verzije
Upitnika kvalitete života za djecu i adolescente The Kidscreen-52
(izvorni znanstveni članak) 373

Martina Kolar Billege, Zagreb: Neusklađenost u ocjenjivanju
– ista postignuća učenika, a različite ocjene (prethodno priopćenje) 399

Maja Laklija, Zagreb i Josip Alebić, Otok: Uloga i postupanje škole
u slučajevima nasilja nad djecom u obitelji (prethodno priopćenje) 419

Bojana Ćoso, Rijeka: Strah od škole i zadovoljstvo učiteljima (stručni članak) 443

Andrea Fajdetić, Zagreb: Slijepi učenici i usvajanje jezika
u integriranom odgoju i brazovanju (stručni članak) 463

Lana Skender, Osijek: Implementacija nacionalne urbanističke baštine
projektnom metodom u nastavu likovne umjetnosti (stručni članak) 481

Bogdanka Conjar i Zlata Lukšić, Karlovac: Preferencije za čitanje i poticanje na čitanje poezije učenika predmetne nastave Osnovne škole Grabrik u Karlovcu (stručni članak)	495
--	-----

Glasovi iz prošlosti

Marko Pranjčić, Zagreb: Ranokršćansko školstvo za odrasle (pregledni članak)	511
Nevio Šetić, Pula: Opće hrvatske učiteljske skupštine 1871.-1878. i njihovo političko i nacionalno integracijsko značenje (pregledni članak)	529

Uz Svjetski dan učitelja

Hrvoje Vrgoč, Zagreb: Društveno-ekonomski aspekti učiteljstva.	547
--	-----

Prikazi / Ocjene

Ante Bežen: <i>Metodika - znanost o poučavanju nastavnog predmeta: epistemologija metodike u odnosu na pedagogiju i edukologiju – s primjerima iz metodike hrvatskoga jezika</i> (Jakov Sabljčić)	561
Ivo Perić: <i>Tri sudbine</i> (Marijana Cesarec)	565

GODIŠNJE KAZALO	567
----------------------------------	-----

TABLE OF CONTENTS 3-4/12

Editorial

Dubravka Miljković: *Knowledge is multiplied by sharing* 311

Papers

Nina Pavlin-Bernardić, Zagreb; Ksenija Borović and Silvija Ravić, Sesvete:
The relationship between students' attitudes and beliefs towards mathematics,
cognitive abilities and mathematics marks (original scientific paper) 315

Vesna Budinski, Zagreb: Linguistic competences of pupils at the end
of the first form of primary school with regard to usage
of parts of speech in the written Croatian language (original scientific paper) 327

Tihana Brkljačić, Ljiljana Kaliterna Lipovčan and Maja Tadić, Zagreb:
The relationship between the feeling of happiness and some aspects
of spending leisure time (original scientific paper) 355

Marija Lorgjer and Renata Barić, Zagreb: Metric characteristics
of the Croatian version of the Quality of life questionnaire for children
and adolescents The Kidscreen – 52 (original scientific paper) 373

Martina Kolar Billege, Zagreb: Discrepancy in assessment – the same
achievements and different pupils' marks (preliminary report) 399

Maja Laklija, Zagreb and Josip Alebić, Otok: The role and actions
of school in cases of violence against children in the family (preliminary report) 419

Bojana Ćoso, Rijeka: Fear of school and satisfaction
with teachers (professional paper) 443

Andrea Fajdetić, Zagreb: Blind students and language acquisition
in an integrated education (professional paper) 463

Lana Skender, Osijek: The Implementation of the National Urban Heritage by Project Method in Teaching Visual Art (professional paper)	481
Bogdanka Conjar and Zlata Lukšić, Karlovac: Preferences for reading and stimulating motivation for reading poetry among students of Grabrik Primary School, Karlovac (professional paper).	495

Voices from the past

Marko Pranjčić, Zagreb: Early Christian schools for adults (review paper)	511
Nevio Šetić, Pula: General assemblies of Croatian teachers from 1871-1878 and their political and national integration significance (review paper)	529

Celebrating The World Teachers' Day

Hrvoje Vrgoč, Zagreb: Socio-economic aspects of teaching.	547
---	-----

Reviews / Evaluations

Ante Bežen: <i>Methodics – the science on teaching school subjects: methodics epistemology in relation to pedagogy and educology – with the examples from the methodics of teaching Croatian language</i> (by Jakov Sabljčić)	561
Ivo Perić: Three destiny (by Marijana Cesarec)	565

ANNUAL CONTENTS	567
----------------------------------	-----

Neusklađenost u ocjenjivanju – ista postignuća učenika, a različite ocjene

UDK: 372.881.116
Prethodno priopćenje
Primljeno: 30. 1. 2012.

Mr. Martina Kolar Billege¹
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
martina.kolar@ufzg.hr

Sažetak

U ovom su radu, u predistraživanju, istraženi stavovi učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik – područje jezik u 4. razredu osnovne škole (N=538).

Glavno je istraživanje provedeno u dva dijela, na prigodnom uzorku (N=72). Unutar prve grupe ispitanika (N=40) pokazala se neusklađenost u mišljenju o broju obrazovnih postignuća potrebnih za istu ocjenu. Unutar druge grupe ispitanika (N=32) pokazala se nemogućnost određivanja razina obrazovnih postignuća za pojedine ocjene. ▀

¹ Martina Kolar Billege diplomirala je i magistrirala na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu gdje je znanstvena novakinja na Katedri za hrvatski jezik, književnost, scensku i medijsku kulturu. U suautorstvu i samostalno objavljuje stručne i znanstvene radove iz područja metodike hrvatskoga jezika, a suautor je više udžbenika za hrvatski jezik i jezično izražavanje u drugom, trećem i četvrtom razredu osnovne škole.

Neusklađenost u stavovima i mišljenjima učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u Hrvatskom jeziku, potvrđena ovim istraživanjem, ukazuje na potrebu određivanja standarda postignuća učenika u pojedinim etapama školovanja, na razini obrazovnog sustava, da bi ocjene bile usporedive.

Ključne riječi: ocjenjivanje, obrazovna postignuća, hrvatski jezik, primarno obrazovanje.

Uvod

Važnost ocjenjivanja u životu i školi

U svakodnevnom životu, a posebice tijekom školovanja (u svim etapama i na svim razinama) ocjenjivanje je jedan od najčešćih oblika prikazivanja uspjeha osobe (učenika), institucije, programa i sl. Ocjenjivanje je zapravo postupak kojim se određuje koliko se netko približio zadanom cilju, odnosno koliko je uspješan u djelatnosti koju obavlja.

Jasno određeni postupci ocjenjivanja (kako se ocjenjuje) i poznato značenje ocjene (što za koju ocjenu treba učiniti), omogućuju lakši odabir načina i postupaka koji dovode do cilja. Ako su definirani standardi postignuća na temelju kojih se dodjeljuje određena ocjena, ona je tada jasan pokazatelj, dogovoreni znak, koji za sve ima isto značenje.

Ocjenjivanju u području materinskog, pa tako i hrvatskog, jezika potrebno je pristupiti vrlo ozbiljno i promišljeno jer je važnost sadržaja koji se poučava i njegova uporabna vrijednost neupitna i vrlo velika. Potrebno je odrediti koju je razinu jezičnoga znanja učenik dostigao, da bi se utvrdilo može li sadržaje viših razina nismetano usvajati. Važno je uspostaviti ujednačene kriterije ocjenjivanja u području jezika, a to je moguće samo ako se odrede standardi sadržaja i standardi postignuća. Kako bi ocjena iz jezika bila povratna informacija učenicima (o postignutom uspjehu), učiteljima (o uspješnosti poučavanja), roditeljima i svima koji su zainteresirani za uspjeh učenika, njezino značenje mora svima biti jasno predstavljeno (McKay, 2006.). Autori Bacham i Palmer (2010.) otvaraju pitanja svrhovitosti i opravdanosti ocjenjivanja jezičnih postignuća i jezičnih vještina.

Terminologija školske dokimologije nije posve usklađena.

U *Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi* (MZOŠ, 2010.) u Republici Hrvatskoj definiraju se osnovni pojmovi: vrednovanje, praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje.

Usustavljena i jasno određena terminologija u važnom dokumentu o ocjenjivanju, kao što je *Pravilnik*, uvjet je za daljnje promišljanje i usustavljivanje svih ostalih parametara važnih u postupku ocjenjivanja.

Modeli i sustavi ocjenjivanja

Vrste ocjenjivanja navodi i opisuje Kyriacou (1997.): formativno, sumativno, normativno, ocjenjivanje na temelju mjerila, dijagnostičko, interno, eksterno, neformalno, formalno, trajno, jednokratno, objektivno, ocjenjivanje postupka i ocjenjivanje na temelju završnog proizvoda. Sumativno ocjenjivanje provodi se na kraju obrazovnog razdoblja. To je ocjenjivanje koje određuje standard postignuća dostignut u određenom trenutku (ocjene u svjedodžbi).

Upravo je sumativna ocjena predmet istraživanja u ovome radu. Želi se istražiti značenje ocjene za područje jezika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u četvrtom razredu osnovne škole.

„Sintetičko ocjenjivanje jest dokimološko rješenje prema kojem se za više različitih varijabli, odnosno ciljeva odgoja i obrazovanja dodjeljuje jedna sintetička ocjena obično u vidu brojke ili slova koji imaju neko dogovoreno značenje“ (Matijević, 2004., str. 13).

Sintetičko ocjenjivanje, može se zaključiti, nije prikladno za ocjenjivanje materinskoga jezika (Matijević, 2004.; Rosandić, 2002.; Visinko, 2010.). Sastavnice koje se ocjenjuju u Hrvatskom jeziku (hrvatski jezik, književnost, lektira, jezično izražavanje i stvaranje - usmeno i pisano, medijska kultura, domaći uradak) podrazumijevaju sasvim različita obrazovna postignuća.

Prikladniji model ocjenjivanja za područje materinskoga jezika jest analitičko ocjenjivanje, koje (prema: Matijević, 2004.) podrazumijeva procjenu više varijabli (ciljeva) nekog obrazovnog programa. Te bi varijable za materinski jezik mogle biti jezične djelatnosti čitanje, pisanje, slušanje i govorenje (Bežen, 2008.). Sastavnice praćenja za svaki se nastavni predmet određuju prema posebnim zahtjevima predmeta. Visinko (2010.) predlaže instrumentarij analitičkog pristupa vrjednovanju učeničkih sastavaka na temelju opisnika – ključeva za ispravljavanje. Opisnici se odnose na sadržaj, ustroj i jezično oblikovanje sastavka.

Na objektivnost ocjenjivanja utječu brojni faktori. Grgin (2002.) ispitivanje i procjenjivanje znanja smatra nerazlučivim dijelom jedinstvenog odgojno-obrazovnog procesa, no tvrdi da je tradicionalno školsko ocjenjivanje neobična mjerna situacija u kojoj je nastavnik i mjerilac i mjerni instrument.

Subjektivne faktore u ocjenjivanju Furlan (1964.) dijeli u dvije skupine, tj. na one koji ovise o ispitaču i one koji ovise o ispitaniku.

U *Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike* (2005.) valjanost, po-
uzdanost i izvedivost smatraju se temeljima vrjednovanja. Postupak ocjenjivanja
smatra se valjanim ako u zadanom kontekstu daje točnu predodžbu o kandidatovim
sposobnostima, tj. ako ocjenjuje onaj sadržaj koji se treba ocjenjivati.

O subjektivnosti i svojevolsnosti u ocjenjivanju Matijević (2004., str. 75) piše:
„Budući da se na učiteljskim fakultetima nedovoljno pozornosti posvećuje učenju o
ocjenjivanju, odnosno učenju kako ocjenjivati, učiteljima ostaje da se snalaze kako
znaju i umiju, odnosno da izgrađuju vlastitu filozofiju ocjenjivanja. Ta se filozofija
sastoji od vlastite percepcije o tome što je važno za ocjenu dovoljan, odnosno shva-
ćanja učitelja ili učiteljice o tome koliko i što treba da se ‘zaradi’ ocjena dovoljan
(ili ocjena odličan). Najčešće su to nedomišljeni i nedorečeni osobni sustavi koji se
mogu označiti sintagmom ‘osobna jednadžba ocjenjivača.’“

Ocjena je ponajprije povratna informacija učeniku, roditelju i učitelju o uspjehu
učenika i njegovom individualnom napretku, ali budući da su osnovnoškolske ocjene
važan element na temelju kojega se učenici upisuju u srednje škole, a srednjoškolske
ocjene (do 2010. godine) element za upis na fakultete, njihova je usporedivost nuž-
na.

Napredak učenika, dakako, prati se individualno, međutim, ako ocjena treba
biti pokazatelj široj društvenoj zajednici o broju i vrsti ili razini dostignutih zadanih
obrazovnih postignuća ona mora biti utemeljena na zajedničkim kriterijima. Primje-
rice, učenik se na temelju ocjena iz osnovne škole upisuje u gimnazijski program.
Od onih koji ga upišu očekuje se da imaju minimum sposobnosti, znanja i vještina
kako bi ga mogli pratiti i napredovati prema predviđenom programu. Ako je učenik
tijekom osnovnoškolskog obrazovanja ocjenjivan isključivo na temelju svoga napre-
dovanja pa je do kraja osnovne škole pokazao izuzetan napredak i ocijenjen je ocje-
nom odličan, ta ocjena ne pokazuje njegovo stvarno znanje i omogućuje mu upis u
program (gimnazijski) za koji nije pripremljen.

Ocjene iz znanja i zalaganja trebaju se temeljiti na jasnim kriterijima kako bi bile
jasne učenicima i roditeljima, a te dvije sastavnice (znanje i zalaganje) treba ocjenji-
vati odvojeno (Martyniuk, 2007.).

Kalifornijski model ocjenjivanja Engleskog jezika

Kao primjer razvijenog modela ocjenjivanja postignuća iz materinskog jezika
navodi se model ocjenjivanja iz predmeta Engleski jezik u Kaliforniji, saveznoj dr-
žavi SAD-a. Kalifornijski model standardizacije pokazatelja rezultata učenika u po-
dručju materinskoga jezika za period koji je ekvivalent četvrtom razredu osnovne
škole u Republici Hrvatskoj, sadrži standardizirane ciljeve i opise učenikovih dosti-

gnuća u usporedbi sa standardom. Na temelju toga standarda učenika se ocjenjuje na kraju svakoga tromjesečja (tri tromjesečja u svakom razredu).

U dokumentu *Reading/Language Arts Framework for California Public Schools*(1999.) navedena su područja, sastavnice područja i podsastavnice područja za koje su navedeni ciljevi (standard sadržaja), na temelju kojih se propisuju standardi postignuća.

Eventualna usporedba može se načiniti s područjima u našem Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (MZOŠ, 2006.), iako se područja sadržajno ne poklapaju. U Republici Hrvatskoj su područja Hrvatskoga jezika kao nastavnog predmeta u četvrtom razredu: jezik, jezično izražavanje, književnost i medijska kultura.

Uz kalifornijski Okvir (*Reading/Language Arts for California Public Schools, 1999*) postoje priručnici za svaki razred *Grade Standardization & Report Card Handbook* (2001.) u kojima su opisani standardizirani ciljevi i opisi učenikovih dostignuća po razinama u usporedbi sa standardom (standard postignuća). Jasne su upute učiteljima kako pomoću opisanih ciljeva i razina dostignuća trebaju ocijeniti učenike. Učitelj u izvješću označava razinu učenikova postignuća (četiri razine).

Opisi učenikovih dostignuća sadrže pokazatelje za svako od tri tromjesečja. Opisi pomažu stvoriti opću sliku učenikovih dostignuća u odnosu na postavljeni cilj (izražen u standardu op.p.). Navedene dokumente prevela je autorica ovoga rada.

Standardizirani pokazatelji uspjeha:

- 1 – Ne dostiže standard
- 2 – Napreduje prema standardu
- 3 – Dostiže standard
- 4 – Premašuje standard

Dostignutost standarda (prikazan u izvješću s 1, 2, 3 ili 4) uvijek treba prikazivati učenikovo postignuće s obzirom na cilj koji se stupnjuje.

Učitelji bi se tijekom tromjesečja trebali koristiti različitim mjernim instrumentima kako bi na temelju učenikovih rezultata mogli odrediti razinu postignuća. Standardiziranim bodovima (1, 2, 3 ili 4) ne smiju se dodavati „+“ ili „-“. Učenik ne smije dobiti 0.

Učenici ne smiju dobivati više ili niže bodove (ocjene) zbog truda, rada iznad ili ispod mogućnosti ili na temelju napredovanja tijekom tromjesečja. Ta vrsta informacija treba biti izražena ocjenom za trud i učiteljevim komentarom.

Ova je uputa vrlo važna jer pokazuje da je ocjena koju učenik dobije usporediva s ocjenom drugog učenika.

Usporedba hrvatskog i kalifornijskog modela

U Republici Hrvatskoj sadržaji poučavanja za sve obvezne nastavne predmete u osnovnoj školi, pa tako i za predmet Hrvatski jezik, propisani su Nastavnim planom i programom iz 2006. godine.

U Nastavnom planu i programu za osnovnu školu u Republici Hrvatskoj (2006.) programske su jedinice sljedeće: nastavno područje, nastavna tema, ključni pojmovi i obrazovna postignuća. *Ključni pojmovi* su pojmovi koji ulaze u nastavnu temu, a koje učenici trebaju obvezno naučiti. U jednoj temi može biti jedan ili više ključnih pojmova, kao i u nastavnoj jedinici (nastavnom satu, udžbeničkoj jedinici). *Obrazovna postignuća* sadrže funkcionalno objašnjenje obrazovnih sadržaja koje učenici trebaju uočiti usvajajući pojedine ključne pojmove. Programska je struktura usmjerena na precizno određivanje pojmova koje učenik treba naučiti (prema: Bežen, 2008., str. 253).

Međutim, neprecizno određivanje obrazovnih postignuća otežava učiteljima konkretizaciju ciljeva pa i ocjenjivanje uspjeha učenika. Moguće razine obrazovnih postignuća nisu određene.

Ključna je razlika između *Okvira za čitanje/jezičnu umjetnost* u kalifornijskim državnim školama (*Reading/Language Arts Framework for California Public Schools*, 1999) i Nastavnog plana i programa za osnovnu školu u Republici Hrvatskoj (2006) to što uz kalifornijski *Okvir* postoje priručnici za svaki razred *Grade Standardization & Report Card Handbook* (2001), u kojem su opisani standardizirani ciljevi i opisi učenikovih dostignuća po razinama u usporedbi sa standardom, a sličnog dokumenta u hrvatskom obrazovnom sustavu nema.

Usporedivost ocjena

Subjektivnost i nepouzdanost školskih ocjena proizlazi i iz nedovoljne određene predmeta (sadržaja) ocjenjivanja. Kako bi se pri vrjednovanju smanjila subjektivnost, a povećala valjanost i pouzdanost treba: izraditi specifikaciju sadržaja vrjednovanja, standardizirati postupke koji opisuju kako će se vrjednovanje provesti, zahtijevati donošenje višestrukih prosudbi, provesti primjereno obučavanje u smjernicama za vrjednovanje (ZEROJ, 2005.).

„Obrazovni standard bi na razini obrazovnog sustava, između ostaloga, trebao osigurati jedinstveno temeljno obrazovanje i usporedivost škola u cijeloj zemlji (...)“ (Bašić, 2007., str. 148). Na razini države trebalo bi uspostaviti obrazovni standard, u okviru kojega bi se definirale kompetencije. Na temelju istaknutih kompetencija određuju se općeniti ciljevi za svaki nastavni predmet. Bežen (2005. i 2007.) daje

prijedlog polustandardiziranog ocjenjivanja u Hrvatskom jeziku, ali samo za prvi razred osnovne škole.

Učitelji primjenjuju različite kriterije pri ocjenjivanju istovrsnih postignuća učenika, različitom ocjenom ocjenjuju iste razine znanja, a te razine određuju individualno, prema vlastitoj procjeni. Takvi postupci ne omogućuju usporedivost ocjena ni na kojoj razini (razrednoj, školskoj, državnoj).

Da bi se subjektivnost svela na najmanju moguću mjeru, potrebno je na razini sustava obrazovanja uspostaviti kriterije i permanentno educirati učitelje.

Istraživanje

Iskustvo pokazuje da neki učitelji smatraju da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz predmeta Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole (područje *jezik*; sastavnica praćenja: hrvatski jezik), a da pritom nisu dostigli sva obrazovna postignuća određena Nastavnim planom i programom. Ocjene (2, 3, 4, 5) dobivaju na temelju toga koliko su obrazovnih postignuća dostigli.

Drugi pak smatraju da učenici trebaju dostići sva zadana obrazovna postignuća kako bi bili pozitivno ocijenjeni u području jezika (područje *jezik*; sastavnica praćenja: hrvatski jezik), a ovisno o razini usvojenosti sadržaja zaslužuju određenu ocjenu (2, 3, 4 ili 5). Ne zna se kako učitelji definiraju što učenici trebaju znati da bi dobili neku ocjenu niti mogu li sva obrazovna postignuća raščlaniti tako da različiti stupnjevi usvojenosti sadržaja odgovaraju ocjenama 2, 3, 4, 5.

Stoga bi glavni cilj istraživanja bio ispitati stavove učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika i mišljenja o broju i vrsti, odnosno razini obrazovnih postignuća koja bi učenik trebao dostići za određenu ocjenu u području jezika iz nastavnog predmeta Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole.

Problemi

Glavni problem istraživanja je potvrditi razlike u stavovima učitelja prema načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavi hrvatskoga jezika s obzirom na njihova prethodna iskustva i preferirane dokimološke modele.

U istraživanju su postavljeni sljedeći problemi:

1. Ispitati što učitelji, koji zauzimaju stav da učenici mogu zaslužiti pozitivnu ocjenu iako nisu dostigli sva obrazovna postignuća, smatraju dovoljnim brojem dostignutih postignuća za ocjene 2, 3, 4 i 5.

2. Ispitati mogu li učitelji, koji zauzimaju stav da učenici trebaju dostići sva obrazovna postignuća iz područja jezika, stupnjevati obrazovna postignuća tako da odrede što učenici trebaju znati da bi dobili ocjene 2, 3, 4 ili 5.

Potproblemi:

- a) Ispitati koliko posto učitelja može odrediti razine za sve ocjene (2, 3, 4 i 5), za sva obrazovna postignuća.
- b) Ispitati koliko posto učitelja može odrediti razine za neke ocjene (2, 3, 4 ili 5), za sva obrazovna postignuća.
- c) Ispitati koliko posto učitelja može odrediti razine za sve ocjene, za pojedina obrazovna postignuća.

Hipoteze

Osnovna hipoteza jest da postoji neusklađenost učitelja u stavovima o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika. Pritom:

1. Učitelji smatraju da je različit broj obrazovnih postignuća potreban za istu ocjenu.
2. Učitelji se više slažu oko broja potrebnih obrazovnih postignuća za više ocjene, nego za niže.
3. Učitelji koji misle da učenici trebaju usvojiti sva obrazovna postignuća, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja dobivaju ocjene, ne mogu stupnjevati obrazovna postignuća.

Metodologija istraživanja

Ispitanici u predistraživanju i glavnom istraživanju

Predistraživanje je provedeno na prigodnom uzorku (N=538). Ispitanici su učitelji razredne nastave iz osnovnih škola u Zagrebu.

U glavnom istraživanju sudjelovali su učitelji razredne nastave iz Zagreba (N=72) koji su u školi radili najmanje 5 godina, na poslovima učitelja razredne nastave. Od toga je 40 ispitanika opredijeljenih za odgovor *a* i 32 ispitanika opredijeljena za odgovor *b* u predistraživanju. Uzorak je prigodan.

Instrumenti

Instrumenti za predistraživanje

Anketni upitnik za predistraživanje sastoji se od dva dijela. Prvi se dio sastoji od pitanja o osobnim podatcima ispitanika. Pomoću tih podataka dobivena je slika o spolu, dobi, završenom studiju, gradu u kojem ispitanik radi, godinama staža radnom mjestu (nastava ili produženi boravak). U drugom dijelu upitnika ispitanici su se opredijelili za jednu od ponuđenih tvrdnji:

- a) Učenici **ne trebaju dostići sva** obrazovna postignuća iz područja jezika da bi bili pozitivno ocijenjeni iz Hrvatskog jezika. Ocjene 2, 3, 4 i 5 formiraju se na temelju **broja i vrste obrazovnih postignuća** koja su usvojili.
- b) Učenici **moraju dostići sva** obrazovna postignuća iz područja jezika da bi bili pozitivno ocijenjeni iz Hrvatskog jezika. Ocjene 2, 3, 4 i 5 formiraju se na temelju **razina na kojima su dostigli obrazovna postignuća**.

Instrumenti za glavno istraživanje

Za glavno istraživanje konstruirani su anketni upitnici kojima se istražio navedeni problem.

Prvi je anketni upitnik namijenjen ispitanicima koji su zauzeli stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja *jezik*, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu dostigli sva obrazovna postignuća, tj. onim ispitanicima koji su se u predistraživanju opredijelili za odgovor pod slovom *a*. Ispitanici su odgovarali na četiri pitanja, koja se odnose na obrazovna postignuća važna za ocjene 2, 3, 4 i 5. Znakom \surd u svakom su pitanju označili obrazovna postignuća bez kojih učenici ne mogu zaslužiti pojedine ocjene. U svakom su pitanju navedena sva obrazovna postignuća iz područja jezika za 4. razred osnovne škole.

Drugi je anketni upitnik namijenjen ispitanicima koji su zauzeli stav da učenici moraju usvojiti sva obrazovna postignuća iz područja jezika kako bi bili pozitivno ocijenjeni, tj. onim ispitanicima koji su se u predistraživanju opredijelili za odgovor pod slovom *b*. Ispitanici su odgovarali na jedno kompleksno pitanje. Za svako navedeno obrazovno postignuće trebali su odrediti razinu za koju bi učeniku dodijelili ocjenu 2, 3, 4 ili 5. Tamo gdje razinu nisu mogli odrediti, stavili su znak X.

U upitnicima su obrazovna postignuća iz područja jezika, za nastavni predmet Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, navedena pojedinačno, bez obzira što neka pripadaju istoj temi. Razlog je tome što se te jezične jedinice u nastavi hrvatskoga jezika uče postupno i/ili odvojeno pa se tako mogu i ocjenjivati.

U tablici 1 prikazano je kako su u ovome radu označena obrazovna postignuća iz područja jezik u Hrvatskom jeziku u 4. razredu osnovne škole.

Rezultati predistraživanja

Podatci u tablici 2 prikazuju broj i postotak ispitanika (N=538) prema stavu koji su izrazili u upitniku. Od ukupnog uzorka 53,7% ispitanika zauzima stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja jezika, u predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu usvojili sva obrazovna postignuća (1. skupina – opredijelila se za odgovor da su važni broj i vrsta obrazovnih postignuća). Ispitanika

Tablica 1. Prikaz oznaka obrazovnih postignuća iz područja jezik u Hrvatskom jeziku u 4. razredu osnovne škole

1	odrediti imenice kao vrstu riječi
1a	razlikovati muški, ženski i srednji rod, jedninu i množinu imenica
2	razlikovati glagole od drugih riječi u govorenju i pisanju, odrediti ih kao vrstu riječi
2a	znati da glagolima iskazujemo što se radi ili što se događa
3	prepoznati prošlu, sadašnju i buduću glagolsku radnju
4	razlikovati pridjeve kao vrstu riječi
4a	međusobno razlikovati opisne i posvojne pridjeve
5	razlikovati upravni od neupravnog govora
5a	služiti se upravnim i neupravnim govorom u govorenju i pisanju
6	primjenjivati pravila o pisanju velikoga početnoga slova u višečlanim nazivima
7	pravilno pisati kratice poznatijih višečlanih naziva
8	pravilno izgovarati i pisati <i>č, ć, dž, đ, lj, nj, ije/je/e/i</i> u češće rabljenim riječima
9	primjenjivati pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova u pridjevima izvedenim od vlastitih imena
10	razlikovati književni jezik od zavičajnoga govora
10a	odrediti svoj zavičajni govor u odnosu na jedno od tri narječja hrvatskoga jezika
10b	usmeno i pisano komunicirati na svome zavičajnome govoru

koji zauzimaju stav da učenici trebaju usvojiti sva obrazovna postignuća kako bi bili pozitivno ocijenjeni u području jezika, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja zaslužuju određenu ocjenu (2, 3, 4 ili 5) ima 46,3% (2. skupina – opredijelila se za odgovor da je važna razina na kojoj su dostignuta obrazovna postignuća). Hi-kvadrat testom pokazalo se da nema statistički značajne razlike u broju ispitanika s jednim, odnosno drugim stavom o načinu ocjenjivanja ($\chi^2 = 2,97$; $df = 1$; $p > 0,05$).

Dodatne analize po dobi ispitanika, mjestu završetka studija i godinama staža u nastavi pokazuju da nema statistički značajne razlike u opredjeljivanju za jedan ili drugi stav, ovisno o pripadnosti pojedinoj grupi.

Nema statistički značajne razlike u stavovima ispitanika različite dobi ($\chi^2 = 1,88$; $df = 2$; $p > 0,05$). Nema statistički značajne razlike u stavovima ispitanika prema tome u kojem su gradu završili studij ($\chi^2 = 0,08$; $df = 1$; $p > 0,05$). Nema statistički zna-

Tablica 2. Raspodjela ispitanika po opredijeljenosti za određeni stav u predistraživanju

STAV O NAČINU OCJENJIVANJA	Frekvencija	Postotak
1. skupina - Broj i vrsta obrazovnih postignuća	289	53,7
2. skupina - Razina na kojoj su usvojena obrazovna postignuća	249	46,3
Ukupno	538	100,0

Tablica 3. Raspodjela opredjeljenja za pojedini stav ovisno o radnom mjestu

RADNO MJESTO	Broj i vrsta obrazovnih postignuća (odgovor a)	Razina na kojoj su usvojena obrazovna postignuća (odgovor b)
Nastava	45,4 %	36,1 %
Produženi boravak	8,4 %	10,1 %

čajne razlike u stavovima ispitanika ovisno o tome koliko godina rade na poslovima učitelja razredne nastave ($\chi^2 = 0,65$; $df = 2$; $p > 0,05$).

Značajna razlika u opredjeljenju za jedan ili drugi stav postoji među ispitanicima koji rade u nastavi, odnosno u produženom boravku ($\chi^2 = 3,62$; $df = 1$; $p < 0,05$). Ispitanici koji rade u nastavi opredijelili su se više za odgovor *a*, a ispitanici koji rade u produženom boravku opredijelili su se nešto više za odgovor *b*. Raspodjela opredjeljenja za pojedini stav ovisno o radnom mjestu prikazana je u tablici 3.

Glavno istraživanje

Glavno istraživanje provedeno je u dva dijela. U prvom je dijelu sudjelovalo 40 ispitanika koji su se u predistraživanju opredijelili za odgovor *a*, tj. koji zauzimaju stav da učenici **ne trebaju dostići sva** obrazovna postignuća iz područja jezika da bi bili pozitivno ocijenjeni iz Hrvatskog jezika.

U drugom su dijelu sudjelovala 32 ispitanika koji su se u predistraživanju opredijelili za odgovor *b*, tj. koji zauzimaju stav da učenici **moraju dostići sva** obrazovna postignuća iz područja jezika da bi bili pozitivno ocijenjeni iz Hrvatskog jezika.

Rezultati glavnog istraživanja

Podatci su obrađeni računalno, a koristio se paket za obradu podataka SPSS 13 (2006.).

Kako bi se odgovorilo na 1. problem računale su se prosječne vrijednosti zajedno s pripadajućim raspršenjima za broj obrazovnih postignuća za pojedine ocjene. Računala se aritmetička sredina i standardna devijacija te totalni raspon.

U tablici 4 prikazano je koliko obrazovnih postignuća učenici trebaju, prema mišljenju ispitanika (N=40), usvojiti za pojedinu ocjenu. Vidljivo je da broj obrazovnih postignuća potrebnih za pojedinu ocjenu pravilno raste s porastom ocjena (od 2 do 5). Ispitanici se najviše slažu oko broja obrazovnih postignuća potrebnih za ocjenu odličan (5) (SD = 1,22971), a najmanje se slažu oko broja obrazovnih postignuća potrebnih za ocjenu dovoljan (2) (SD = 1,97273).

Tablica 4. Broj obrazovnih postignuća za pojedinu ocjenu

Ocjena	N	Minimalan broj obrazovnih postignuća	Maksimalan broj obrazovnih postignuća	AS	SD
dovoljan (2)	40	5	12	8,425	1,97273
dobar (3)	40	7	14	11	1,5525
vrlo dobar (4)	40	8	16	13,575	1,69293
odličan (5)	40	10	16	15,225	1,22971

U svrhu odgovora na 2. problem izračunat je postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine obrazovnih postignuća za ocjene 2, 3, 4 i/ili 5 za neka ili sva obrazovna postignuća.

Na temelju rezultata 2. problema dobiveni su rezultati sljedećih potproblema:

a) Postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine za sve ocjene, za sva obrazovna postignuća, a rezultati su prikazani u tablici 5. Razinu za sve ocjene za sva obrazovna postignuća može odrediti 21,9% ispitanika, a 78,1% ne može.

Tablica 5. Raspodjela ispitanika po mogućnosti određivanja razina za sva obrazovna postignuća, za sve ocjene

	Frekvencija	Postotak
Može odrediti razinu za sva obrazovna postignuća za sve ocjene	7	21,9
Ne može odrediti razinu za sva obrazovna postignuća za sve ocjene	25	78,1

b) Postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine za neke ocjene (2, 3, 4 ili 5), za sva obrazovna postignuća. Rezultati su prikazani u tablici 6.

Tablica 6. Raspodjela ispitanika po mogućnosti određivanja razina za neke ocjene, za sva obrazovna postignuća

Ocjena	Može odrediti razinu za sva obrazovna postignuća		Ne može odrediti razinu za sva obrazovna postignuća	
	Frekvencija	Postotak	Frekvencija	Postotak
dovoljan (2)	7	21,9	25	78,1
dobar (3)	8	25	24	75
vrlo dobar (4)	8	25	24	75
odličan (5)	12	37,5	20	62,5

c) Postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine za sve ocjene, za pojedina obrazovna postignuća. Rezultati su prikazani u tablici 7.

Tablica 7. Raspodjela ispitanika po mogućnosti određivanja razina za sve ocjene, za pojedina obrazovna postignuća

Obrazovno postignuće	Može odrediti razine za sve ocjene		Ne može odrediti razine za sve ocjene	
	Frekvencija	Postotak	Frekvencija	Postotak
1	15	46,9	17	53,1
1a	12	37,5	20	62,5
2	11	34,4	21	65,6
2a	10	31,3	22	68,7
3	11	34,4	21	65,6
4	11	34,4	21	65,6
4a	14	43,7	18	56,3
5	12	37,5	20	62,5
5a	10	31,3	22	68,7
6	11	34,4	21	65,6
7	12	37,5	20	62,5
8	10	31,3	22	68,7
9	12	37,5	20	62,5
10	11	34,4	21	65,6
10a	9	28,1	23	71,9
10b	7	21,9	25	78,1

Rasprava

Rezultati predistraživanja pokazuju da 53,7% ispitanika (N=538) zauzima stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja jezika, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu usvojili sva obrazovna postignuća; 46,3% ispitanika zauzima stav da učenici trebaju usvojiti sva obrazovna postignuća kako bi bili pozitivno ocijenjeni u području jezika, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja zaslužuju određenu ocjenu (2, 3, 4 ili 5). Taj rezultat ukazuje na opću neusklađenost stavova učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika.

Značajna razlika u opredjeljenju za jedan ili drugi stav postoji među učiteljima koje rade u nastavi, odnosno u produženom boravku. Ispitanici koji rade u produženom boravku opredijelili su se nešto više za odgovor da učenici moraju dostići sva obrazovna postignuća iz područja jezika da bi bili pozitivno ocijenjeni iz Hrvatskog jezika, a ocjene 2, 3, 4 i 5 formiraju se na temelju razina na kojima su dostigli obrazovna postignuća.

Pretpostavlja se da učitelji koji rade u produženom boravku imaju više mogućnosti s učenicima funkcionalno primjenjivati sadržaje koje su učili na nastavi. U tom radu mogu uočiti mogućnosti i poteškoće učenika u usvajanju predviđenih sadržaja. Učenici u produženom boravku mogu funkcionalno primijeniti stečeno znanje, a učiteljice mogu pratiti stvarne mogućnosti učenika. Pretpostavlja se da iz tog iskustva proizlazi njihov stav da učenici trebaju usvojiti sve sadržaje predviđene Nastavnim planom i programom, a ocjena ovisi o razini usvojenosti sadržaja. Tu pretpostavku treba potvrditi u sljedećem istraživanju.

Potvrđena je osnovna hipoteza prema kojoj postoji neusklađenost učitelja u stavovima o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika.

Nakon predistraživanja pristupilo se glavnom istraživanju kako bi se pokazalo kolika je neusklađenost u mišljenjima učitelja unutar pojedinih grupa, tj. različitost mišljenja učitelja koji zauzimaju isti stav.

Prvi je problem u istraživanju bio ispitati što učitelji, koji misle da učenici mogu zaslužiti pozitivnu ocjenu iako nisu dostigli sva obrazovna postignuća, smatraju dovoljnim brojem dostignutih postignuća za ocjene 2, 3, 4 i 5.

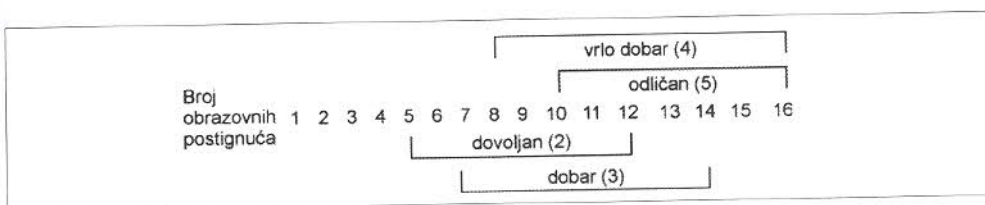
Kako bi se na taj problem odgovorilo računale su se prosječne vrijednosti zajedno s pripadajućim raspršenjima za broj obrazovnih postignuća za pojedine ocjene.

Dobiveni rezultati pokazali su prosječan broj obrazovnih postignuća za pojedine ocjene, a pomoću raspršenja uočava se veličina odstupanja među ispitanicima. Ispitanici misle da bi učenici mogli dobiti ocjenu dovoljan (2) ako dostignu prosječno 8 obrazovnih postignuća, ali velika standardna devijacija (SD = 1,97273) ukazuje na

neslaganje ispitanika o broju potrebnih postignuća. Minimalan i maksimalan broj potrebnih postignuća u rasponu je od 5 do 12.

Za broj postignuća potreban za ostale ocjene (dobar (3), vrlo dobar (4), odličan (5)) ispitanici se nešto više slažu. Najviše se slažu oko broja postignuća potrebnih za ocjenu odličan (5). Može se zaključiti da se ispitanici (N=40) ne slažu oko broja obrazovnih postignuća potrebnih za pojedinu ocjenu.

Kod odgovaranja na prvi problem pokazalo se da za 10, 11 i 12 dostignutih obrazovnih postignuća učenici mogu kod različitih učitelja dobiti ocjenu 2, 3, 4 ili 5. Potvrđena je 1. hipoteza, tj. učitelji smatraju da je različit broj obrazovnih postignuća potreban za istu ocjenu. Na slici 1 prikazan je minimalan i maksimalan broj obrazovnih postignuća za pojedine ocjene pa se neslaganje može uočiti.

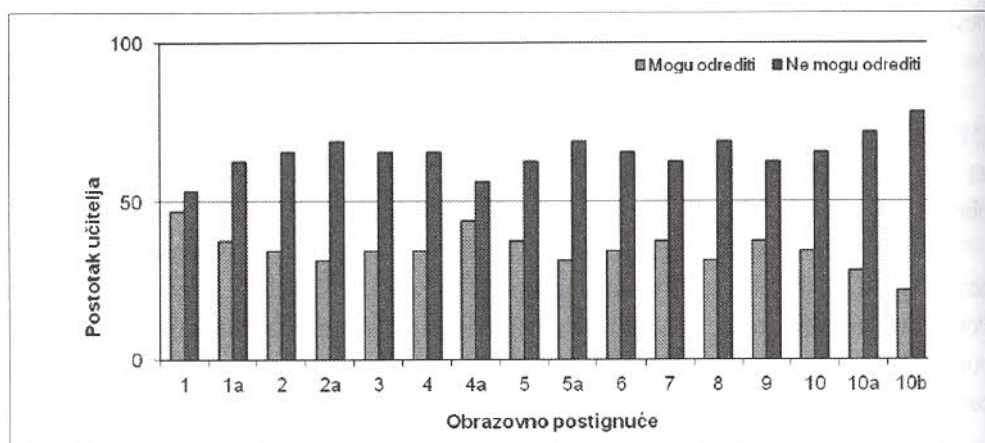
Slika 1. Prikaz broja obrazovnih postignuća za pojedine ocjene

Ispitanici (N=40) se najviše slažu oko broja postignuća potrebnih za ocjenu odličan (5), a najmanje se slažu oko broja postignuća potrebnih za ocjenu dovoljan (2). Potvrđena je 2. hipoteza.

Drugi problem istraživanja bio je ispitati mogu li učitelji, koji misle da učenici trebaju dostići sva obrazovna postignuća iz područja jezika, stupnjevati obrazovna postignuća tako da odrede što učenici trebaju znati da bi dobili ocjene 2, 3, 4 ili 5. Kvaliteta odgovora ispitanika u ovom radu nije razmatrana jer se tražilo samo da izraze bilo kakvo svoje mišljenje o tome što za koju ocjenu učenici trebaju znati, tj. pokazati da oni individualno mogu odrediti razine za ocjene. Istraživalo se u tri razine:

1. razina:

Odredio se postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine za sve ocjene, za sva obrazovna postignuća. Rezultati su pokazali da od ukupnog broja ispitanika (N=32) samo 21,9% može odrediti sve razine za sva obrazovna postignuća. Ti se ispitanici zapravo jedini koriste ocjenama 2, 3, 4 i 5 i pritom znaju odrediti što te ocjene predstavljaju. 78,1% ispitanika ne može stupnjevati obrazovna postignuća tako da bi učenicima za određeni uspjeh dodijelili ocjene 2, 3, 4 ili 5.

Slika 2. Prikaz postotka učitelja koji mogu/ne mogu odrediti razine za sve ocjene (po obrazovnim postignućima)

2. razina:

Odredio se postotak ispitanika koji mogu odrediti razine za neke ocjene (jednu ili više), za sva obrazovna postignuća. Na ukupnom uzorku (N=32) računao se postotak ispitanika koji mogu odrediti razine za pojedine ocjene, za sva obrazovna postignuća. Ti su rezultati važni zato da se vidi za koju ocjenu učitelji najviše (najlakše) određuju razinu postignuća, a pokazuju sljedeće:

Rezultati pokazuju da samo za ocjenu 5 više od 50% ispitanika može odrediti razinu postignuća, tj. 62,5% ispitanika zna definirati postignuće za ocjenu 5 (obrazložiti što učenik zna ako je dobio ocjenu odličan).

3. razina:

Računao se postotak ispitanika (N=32) koji mogu odrediti razine za sve ocjene za pojedina/određena obrazovna postignuća. Ti su rezultati važni da bi se vidjelo za koje postignuće je ispitanicima najlakše odrediti razine. Rezultati su detaljno prikazani u tablici 7.

Na slici 2 prikazan je postotak ispitanika (N=32) koji mogu, odnosno ne mogu, odrediti razine za sve ocjene za pojedina obrazovna postignuća.

Više od 50% ispitanih učitelja ne može odrediti razine za sve ocjene ni za jedno obrazovno postignuće. Potvrđena je 3. hipoteza.

Zaključci

Rezultati provedenog predistraživanja potvrđuju pretpostavku o neusklađenosti stavova učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u nastavnom predmetu Hrvatski jezik – područje jezik u 4. razredu osnovne škole. Od ukupnog uzorka (N=538) 53,7% ispitanika zauzima stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja jezika, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu usvojili sva obrazovna postignuća; 46,3% ispitanika zauzima stav da učenici trebaju usvojiti sva obrazovna postignuća kako bi bili pozitivno ocijenjeni u području jezika, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja zaslužuju određenu ocjenu (2, 3, 4 ili 5).

Na temelju rezultata glavnog istraživanja može se zaključiti da postoji neusklađenost u mišljenjima učitelja unutar grupe koja zauzima isti stav.

Za prvu grupu ispitanika (N=40) (zauzimaju stav da učenici mogu biti pozitivno ocijenjeni iz područja jezika, u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u 4. razredu osnovne škole, iako nisu usvojili sva obrazovna postignuća) rezultati pokazuju sljedeće:

1. Učitelji se ne slažu oko broja obrazovnih postignuća koja su potrebna za istu ocjenu.
2. Učitelji se više slažu oko broja potrebnih obrazovnih postignuća za više ocjene, nego za niže. Najviše se slažu oko broja obrazovnih postignuća potrebnih za ocjenu odličan (5), a najmanje oko broja postignuća potrebnih za ocjenu dovoljan (2).

Za drugu grupu ispitanika u glavnom istraživanju (N=32) (zauzimaju stav da učenici trebaju dostići sva obrazovna postignuća, a ovisno o razini usvojenosti sadržaja dobivaju ocjene) rezultati su pokazali da ne mogu stupnjevati obrazovna postignuća tako da učenike mogu ocijeniti ocjenama na skali od 1 do 5.

Različiti stavovi učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika i različita mišljenja o tome što učenici za koju ocjenu trebaju postići, rezultat su nedostatka jedinstvenih kriterija u ocjenjivanju.

Značenje ocjene koju učenici dobivaju iz nastavnog predmeta Hrvatski jezik (za područje jezika) nije jasno onima koji su zainteresirani za značenje ocjene, jer nisu ujednačena mišljenja učitelja o tome što i na kojoj razini učenici trebaju znati da bi zaslužili pojedinu ocjenu. Neusklađenost u stavovima i mišljenjima učitelja, koja je potvrđena ovim istraživanjem, ukazuje na potrebu određivanja standarda postignuća učenika u pojedinim etapama školovanja, na razini obrazovnog sustava. Na temelju ovog istraživanja može se zaključiti da se učitelji značajno razlikuju u promišljanju o sadržajnom značenju ocjene. Iza iste ocjene stoje različita postignuća učenika, što

znači da se ocjena ne može smatrati posve vjerodostojnim pokazateljem učenikova znanja. Ocjena treba biti usporediva i njezino značenje jasno pa se stoga zaključuje da je iznimno važno standardizirati postignuća i odrediti razine za pojedine ocjene.

Ocjene koje se učenicima dodjeljuju su: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1). U daljnjim istraživanjima treba istražiti prikladnost ocjena na skali od pet stupnjeva za ocjenjivanje razina postignuća učenika u materinskom/hrvatskom jeziku, s obzirom na to da se u ovom istraživanju pokazalo da učitelji ne mogu odrediti pet razina postignuća.

Potrebno je odrediti temeljne jezične kompetencije, identificirati njihove osnovne komponente te odrediti standard sadržaja koji će osigurati stjecanje tih kompetencija. Standarde postignuća u materinskom/hrvatskom jeziku učenika potrebno je precizno formulirati i izraziti kao ciljeve iz kojih će biti jasno što se od učenika očekuje. Precizno definirani ciljevi postignuća preduvjet su određivanju razina postignuća. Potrebno ih je definirati tako da se uspjeh učenika u usporedbi s tim ciljevima može što objektivnije ocijeniti, a ocjene trebaju biti usporedive.

Literatura

- Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (2010.). *Language assessment in practice: Developing language assessments and justifying their use in the real world*. Oxford: Oxford University Press.
- Bašić, S. (2007.). „*Obrazovni standardi – didaktički pristup metodologiji izrade kurikula*“. U: Kurikulum: teorije, metodologija, sadržaj, struktura (ur. V. Previšić), Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga, str. 117-155.
- Bežen, A. (2005.). *Metodički pristup početnom čitanju i pisanju na hrvatskom jeziku*. Zagreb: Profil.
- Bežen, A. (2006.). „*Vrjednovanje učeničkih postignuća u početnom čitanju i pisanju*“. U: Vrjednovanje i samovrjednovanje u nastavi hrvatskoga i stranoga jezika za učenike mlađe školske dobi (ur. I. Vodopija), Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku, str. 237-251.
- Bežen, A. (2007.a). *Metodički pristup nastavi hrvatskoga jezika u drugom razredu osnovne škole*. Zagreb: Profil.
- Bežen, A. (2007.b). *Metodički pristup nastavi hrvatskoga jezika u trećem razredu osnovne škole*. Zagreb: Profil.
- Bežen, A. (2007.c). *Metodički pristup nastavi hrvatskoga jezika u četvrtom razredu osnovne škole*. Zagreb: Profil.
- Bežen, A. (2008.). *Metodika - znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Profil.
- California Department of Education (1999.). *Reading/Language Arts Framework for California Public Schools*. Sacramento: California Department of Education.
- Fontana Unified School District (2001.). *Grade Standardization & Report Card Handbook*. Fontana: Department of Elementary Education.

- Furlan, I. (1964.), *Upoznavanje, ispitivanje i ocjenjivanje učenika*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
- Grgin, T. (1988.), *Školska dokimologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Grgin, T. (2001.), *Školsko ocjenjivanje znanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Grgin, T. (2002.), „*Metrijska vrijednost tradicionalnog ocjenjivanja znanja u školama*“. U: Praćenje i ocjenjivanje školskog uspjeha (ur. H. Vrgoč). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 13-17.
- Halmi, A. (2005.), *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Jelaska, Z. i Cvikić, J. (2008.), „*Procjenjivanje i vrjednovanje u hrvatskome jeziku*“. U: Lahor I/5 (ur. Z. Jelaska). Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, str. 115-125.
- Kyriacou, Ch. (1997.), *Temeljna nastavna umijeća: metodički priručnik za uspješno učenje i poučavanje*. Zagreb: Educa.
- Martyniuk, W. (2007.), „*Assessing competences at the end of compulsory schooling – the Polish case*“. In: Evaluation and assessment within the domain of Language(s) of Education. Strasbourg: Council of Europe; Language Policy Division., str. 23-33 (izvor: www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Prague07_Assessment_EN.doc), rujana, 2009.
- Matijević, M. (ur.) (1983.), *Praćenje i opisni ocjenjivanje učenika u razrednoj nastavi*. Zagreb: NIRO „Školske novine“.
- Matijević, M. (2004.), *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex.
- Matijević, M. (2007.), „*Evaluacija u nastavnom kurikulumu škole*“. U: Kurikulum: teorije, metodologija, sadržaj, struktura (ur. V. Previšić). Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga, str. 309-349.
- McKay, P. (2006.), *Assessing Young Language Learners*. New York: Cambridge University Press.
- McNamara, T. (2000.), *Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006), *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb.
- Mužić, V. (1999.), *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa.
- Petz, B. (2004.), *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Rosandić, D. (2002.), *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
- Vijeće Europe (2005.), *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Visinko, K. (2010.), *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika – Pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.

Ostali izvori:

- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, www.mzos.hr
- Pravilnik o načinu praćenja i ocjenjivanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 92/95)
- Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (NN 112/10).
- Zakon o osnovnom školstvu, (NN 59/90).

Discrepancy in assessment- the same achievements and different pupils' marks

Abstract

In the preliminary research, this paper has explored the attitudes of teachers towards the methods of assessing pupils' educational achievements in teaching Croatian language – the field of language- in the 4th form of primary school (N=538).

The main research was conducted in two parts, on an adequate sample (N = 72). Within the first group of subjects (N = 40) it was shown there is a discrepancy in opinions about the number of educational achievements required for the same mark. Within the second group of subjects (N = 32) the results showed the impossibility of determining the level of educational achievements for particular marks.

The discrepancy in teachers' attitudes and opinions about the methods of assessing the educational achievements of pupils in the Croatian language, confirmed by this research, points to the need of determining the standards of pupils' achievements at various stages of schooling, at the level of the educational system, in order to make school marks comparable.

Keywords: assessment, educational achievement, Croatian language, primary education

napredak

Kazalo 3-4/12

Znanje se množi dijeljenjem
Povezanost učeničkih stavova i uvjerenja prema matematici i kognitivnih sposobnosti s ocjenama iz matematike
Jezične kompetencije učenika na kraju prvoga razreda osnovne škole s obzirom na uporabu vrsta riječi u pisanome hrvatskom jeziku
Povezanost između osjećaja sreće i nekih aspekata provođenja slobodnog vremena
Metrijske karakteristike hrvatske verzije Upitnika kvalitete života za djecu i adolescente The Kidscreen-52
Neusklađenost u ocjenjivanju – ista postignuća učenika, a različite ocjene
Uloga i postupanje škole u slučajevima nasilja nad djecom u obitelji
Strah od škole i zadovoljstvo učiteljima
Slijepi učenici i usvajanje jezika u integriranom odgoju i obrazovanju
Implementacija nacionalne urbanističke baštine projektnom metodom u nastavu likovne umjetnosti
Preferencije za čitanje i poticanje na čitanje poezije učenika predmetne nastave Osnovne škole Grabrik u Karlovcu
Ranokršćansko školstvo za odrasle
Opće hrvatske učiteljske skupštine 1871.-1878. i njihovo političko i nacionalno integracijsko značenje

Table of contents 3-4/12

Knowledge is multiplied by sharing
The relationship between students' attitudes and beliefs towards mathematics, cognitive abilities and mathematics marks
Linguistic competences of pupils at the end of the first form of primary school with regard to usage of parts of speech in the written Croatian language
The relationship between the feeling of happiness and some aspects of spending leisure time
Metric characteristics of the Croatian version of the Quality of life questionnaire for children and adolescents The Kidscreen – 52
Discrepancy in assessment – the same achievements and different pupils' marks
The role and actions of school in cases of violence against children in the family
Fear of school and satisfaction with teachers
Blind students and language acquisition in an integrated education
The Implementation of the National Urban Heritage by Project Method in Teaching Visual Art
Preferences for reading and stimulating motivation for reading poetry among students of Grabrik Primary School, Karlovac
Early Christian schools for adults
General assemblies of Croatian teachers from 1871-1878 and their political and national integration significance